

A szt. barbarai halászok (III)

Irta: Anna Seghers

A homokfúvások között itatómedencét találtak, pihenőt tartottak, vizet ittak, egyik ezt mondta: „Kiváncsi vagyok mi készül St. Barbarában?” s a másik: „Igen, lesz-e belőle valami?” Tovább vándoroltak, az út felázott, az eső sűrűn zuhogott, merev állkapcsokkal baktattak, szótlánul. Az egyik megszólalt: „Itt jönnek!” — megálltak. A szántóföldek felől törtettek az országút irányába emberek, kis, fekete csapat az egyik faluból, olyanok, mint ők. Megvárták az érkezőket, biccentéssel üdvözölték egymást, szótlánul vándoroltak odébb. Majd később előttük tűnt fel egy mozgó fekete pont, ezek is halászok Wyk-ből, megvárták, amíg a vándorok odaérnek, együtt baktattak tovább. Mintha felébredt volna néhány falu, melyek az örökkévalóság óta aludtak és álmodták a maguk külön életét a homokfúvások között s most összebujtak az esőben melegedni. Szokatlan és rendkívüli dolog volt ez számukra, hogy ilyen sokan kerültek egyszerre együvé s feleslegesnek és céltalannak is érezték ezt.

Az eső ritkásan szemelt, de maróan és élesen vágott, a gyerekek átáztak és nyafogtak. Az asszonyok megunták a cipekedést és zúgóldtak. Legelől néhány fiatal fiú felfutott az egyik magaslatra, „hóhó!”, kunjongatták s karjaikkal integettek. Ujabb feltucat érkezett, a strand irányából. Ti aztán szép számmal vagytok mondták az újak és csakugyan, most, hogy körülnéztek, maguk is elbámultak. hosszú menet vándorolt itt, valóságos tömeg. Rögton csináltak is egy vargabetűt Wyk felé, magukkal sodortak onnan néhány embert, most már örömük telt benne, hogy mentül hatalmasabb tömegben érkezzenek. Leérték az öbölhöz, Lenn a mélyben, a csústezők kitért szárnyai alatt hevert St. Barbara. S az ellenkező irányból is érkezett egy csapat, ezek is az öböl felé tartottak és sokan lehettek, annyian, mint ők maguk. Ordítózni kezdtek, vad öröm fogta el őket és vágyakozás, hogy összekeveredjenek ezzel az idegen csapattal: hát mégis eljutottak St. Barbarába, mégis találkoztak a többiekkel, ezek is olyan messziről indultak, mint ők, hogy ideérjenek, esőben gyalogoltak, végig a tenger partján. Nem lehetett hiábavaló és fölösleges, ha mind eljöttek, most már feltétlenül kellett valaminek történni St. Barbarában. ●

A halpiacon találkoztak. A tér egyik oldala nyitottan tárult ugyan a kikötő felé, de kőfalaival mégis szoborszerűen hatott. „Hát mégis eljött!” — Nem, csak fecsegték. — Dehogy, hiszen itt van, — Hihetetlen, igazán itt van? — Az jó, hogy eljött, — Igen, ez már valami. — Itt van, St. Barbarában? — Itt hát. — Háromötöd részt és új tarifákat. — Szóval mégis eljött. — Igen, másképp nem is lehet, háromötöd rész és a kiló hét fillér. — És új tarifákat és három ötöd részesedést.”

A sötétben férfiak szorongtak, az üzlethelyiség is megtelt hamrosan, a sötét ajtaját kitámasztották.

★

Már zsuffolásig megtelt odalenn, mikor Hull beállított. Nem zongott senki, ketten-hárman beszéltek csak, a többiek füleltek. Hull odaállt a szónok mellé s maga is beszélni kezdett. Most felfigyeltek a többiek is, aztán mind elcsendesedtek és jól megnézték. Hát ez a Hull, ilyen. Rögtön saját históriáját adta le, az Alessiáról és Port Sebastiánról, ezt még csak töredékesen hallották eddig és csak idegenektől. Most tőle hallották, személyesen. Aztán az ő dolgaikról kezdett beszélni, az utolsó kihajózás bérfeltételeiről.

Régen volt már, mikor utoljára szólhatott így közvetlenül tömeghez. Kezdetben fogyatékosnak érezte szavait — mintha kalapáccsal ütögetne egy óriási tömböt, — de később a tömb töredezni és inogni kezdett, az orcok mohón és haragosan torzultak el, minden pillantás számára tapadt, ez volt hát ő és azt mondta pontosan azt, amit hallani szerettek volna, az robbant ki belőle, kitépték ajkai közül a szavakat és telefalták magukat velük.

Csak akarni kellett hát, csak meg kellett mozdulni és megrázni magát s húsz kilométer távolból is eljöttek az emberek. Csak össze kellett kissé szedni magát és hangosabban beszélni s rögtön lekuhad minden kishitűség s ez az idegen, súlyos tömeg megpuhult kezei alatt, a falak kitérültek.

Közvetlen közelben megpillantotta Kedennek arcát. Csak most vette észre, Keden kifejezéstelen arccal állott előtte, ajkait most is összeszorította, mint mindig. Hull csak beszélt és beszélt. De Kedennek száját már alig látta, a két vékony vonal egyre keskenyedett, elmosódott.

Hull fölszólította a halászokat, hogy fogadják el a határozatot, kötelezzék magukat valamennyien betartására s otthon a falvakban is hirdessék ki: ö

1. Követek mennek Port Sebastiánba és előleget követelnek.
2. Új tarifákat szabnak meg s a kiló piaci árait.
3. Tavasszal egyetlen hajó s egy ember se indulhat el, ha nem teljesítik a feltételeket.

A halászok állkapcsai szorgalmasan öröltek. Már sötétedett. Összedugták fejüket, szétrebbentek, egypáran oda férköztek Hullhoz, megérintették, kérdezgetni kezdtek. A végén mindenbe beleegyeztek.

Most már véget is ért a gyűlés. Akik Hull közelében álltak, fecsegték még egyideig, néhányan poharazni kezdtek a söntésben, s akik a fal mellett ültek, lassan összekulcsolták térdükön kezeiket s maguk elé bámultak.

*

Bruyk Anton felesége rálehel az ablaküvegre, tisztára dörzsölte és kibámult. „Még mindék érkeznek ujak“, szólta hátra — „csak jöjjenek, ne törődj velem“, felelte Bruyk. — „Te nem mégé fel?“ — „Minek?“ — „Jertek ide, gyerekek“. — A két kislány lábujjhegyen állott az ablaknál. Lassan közeledtek. Bruyk térdére ültette egyiket, a másiknak hátát vakargatta. Az apa feje közel hajolt hozzájuk, kerek volt ez a fej és nevetséges. Kerek és fényes és jókedvű szemekkel bámult rájuk az apa, a lányok vihogtak. De a fényes és jókedvű szemekben különös szikrák villantak fel néha, s a szemek

vidám fényessége akkor egyszeriben kialudt. A lányok abba hagyták a vihogást. Bruyk csak ennyit mondott: „Jó leánykák vagytok ti, s a bátyátok, az én fiam, husvétrá a portsebastiáni iskolába kerül.”

Az asszony sóhajtott és felállt az ablaktól. Minden Bruyk egyforma, mind kövér és kerek és rózsás, mint a márványgolyó. Kis idő múlva megérkezett a fiatal Bruyk, az is ilyen kövér és rózsás. „Hol mászkáltál?” — „A halpiacon”. — „Csak vigyázz, majd odaégeted a kezéd.” — Sötétedett enni kezdtek. Bruykék a sötétben csámcsogtak tovább csörgették a tányérokat, majszoltak.

Aztán lefeküdtek. Néhány órát elhallgattak már, mikor hangosan kopogtak az ajtón. Bruyk nyitott fel. Falubeli emberek állottak odakünn. Mögöttük, a sötétben még mások is szorongtak. „Na, Bruyk, te aztán korán fekszel, hamar hazakotródtál a gyűlésből.” — „Mindjárt gondoltam, hogy szerencsém lesz hozzátok és apróra elmeséltek mindent. Hát mit is mondott Hull, a híres Hull?”

„Azt mondta, hogy el kell rakni a magadfajta csirkefogókat.” — A szél becsapott az ajtón, megtáncoltatta a széklábakat. Bruyk be akarta zárni az ajtót, valaki ajtó és küszöb közé dugta a lábát, egy másik nyakonragadta. A sötét szobába zuhantak. A gyermekek és az asszony felriadtak és ordítottak. Bruyket leütötték és elesett.

A szél örült, hogy végre felnyit az ajtó. Berohant, zúzott és csapkodott. A fiatal Bruyk már nem segíthetett. Vállonmarkolta az öreget s megkísérelte előcibálni a kavarodásból. De kapott közben valakitől egy rúgást, — a sötétben nem tudta megállapítani, kitől? — „Nyugodj csak le, kis Bruyk, apád gazember, nem segít itt semmi.”

Jóllaktak a veréssel, aztán elmentek. A szél még egyszer neki-esett az ajtónak, s füttyürészve odébbállt. Az asszony és a gyerekek vinnyogva cipelték Bruyket az alkóvba. Bruyk nyögdécselt és rángatta a görcs.

A Kedennek-család éppen asztalhoz ült, mikor bekopogott a szomszédból Nehr Katalin. A kendőt hozta vissza, melyet anvósa számára kért kölcsön. A vénasszony meghalt időközben. Tányért szoltak eléje s aggódva lesték, eszik-e? De nem evett, csak mesélt. Az anyós már a nyáron betegeskedett. S mikor fia és unokája beállítottak, egyszerre összeesett. A férfiak az alkóvban aludtak, az öreggel Nehr Katalin aludt. Nem volt éppen béna az öreg, csak bágyadt és hülye. Alig beszélt már, csak akkor dühödött meg, ha egy ablaktábla zörgött, olyan dühbe gurult, mint egy róka, s szitkozódni kezdett, az ember nem is hinné, mire képes egy ilyen öregasszony, kevéssel halála előtt, egy ablaktábla miatt.

De három nap előtt, a férfiak lenn időztek a faluban, egyszerre azt mondja: „Anna.” — „No!” — Hogy ő mindent beosztott előne, egész téltre, a saját részét is, de most már úgy sem húzza sokáig, talán ehette most egy jó adagot a saját részéből, a többieknek ugyanis marad elég. Nehr Katalin persze csodálkozott kissé, mert az öreg egész héten át csak ivott és nem evett egy kanállal sem, — de azért melegített fazékban ételt és szalonnát is vágott hozzá, félkarral átölelte s feltámasztotta az öreget, aki maga vette kézbe a kanalat és

vigan falatozott, megette mind, ami a fazékban volt, megtörölte a száját, visszafeküdt s aznap este nem is zsörtölődött már az ablak-tábla miatt, s mikor reggel felébredtek, hát tessék, meghalt.

Ezt mesélte Nehr Katalin, még egyszer megköszönte a kendőt és elment. Kedennek felesége kibontotta a kendőt és utánanézett, nem esett-e kár benne? A fiúk csendesen ültek, a történet tetszett nekik, meg is értették. A kendőt nem érte kár, tovább ettek.

Egyszerre azt mondja András: „Mondd csak, Kedennek, tavasszal, Port Sebastianban, sokan pusztultak bele!” — „Azt mondják, egy tücat.” — „Mondd csak, Kedennek, ha nálunk is úgy lesz, mint elmúlt tavasszal Port Sebastianban, akkor itt is belepusztul egy pár ember, nem lenne okosabb, ha te, Kedennek, meg én, mi is nekilát-nánk a szalonnának, mint Nehr Katalin anyósa?”

Kedennek kinyújtotta karját, meg sem mozdult különösebben, csak éppen öklével vágta mellbe Andrást az asztal fölött András hátraesett, de estében két kézzel megkapaszkodott az asztal peremé-ben. A tányérok megcsörrentek. András nevetve ült vissza helyére és tovább majszolt.

Egy héttel később ott ült Hull szokott helyén, mint mindig, a döntéasztnál, az ablak mögött. Már sok rovás és farigcsálás mu-tatta az asztalon kése nyomát. Desak odasompolygott hozzá, körül-ményesen kertetelni kezdett.

— „Ma délután megérkezett a gőzös a Margitzigetről, Hull. Hol-nap indul vissza. Most már csak egyszer fordul a hónapban. Mit gondolsz, nem lenne okosabb, ha elutaznál? Nem azért mondom, tu-dod, nekem mindegy, hogy maradsz-e, vagy elmegy innen, de azt hiszem, okosabb, ha most odébbállsz, Hull. Itt most mozog minden, menj odébb, ne ragadj meg itt, éppen most még nem szaglászna-k utánad, simán átcsúszhatsz, de egy hónap múlva talán már nehe-sebb lesz. Ne ragadj meg, Hull.”

Hull megkérdezte:

- „Mikor indul?”
- „Holnap hatkor.”
- „Ügy.”

Hull felállt. Az ablakhoz állott, nyújtózkodott, megint visszaült. Néha egészen jó ötletei támadtak ennek a kocsmárosnak is, szó se róla, végre egy új ötlet: csakugyan, senki és semmi nem kötözte ide, odébb is állhatott. Még egyszer felkelt, még egyszer odaállott az ablakhoz, nézd csak, egyszeribe értelmesebbnek tűnt a táj, mely szé-lesen és kerekén tárult odakünn, értelmesebbnek a szélvihar, mely apró rongyekba tépte szét a napfényt és szétfutta a tenger fölött. Mindenhez hozzáférhetett még felajánlották neki, minden az övé volt, amit látott. „Talán elmegyek egyszer” — mondta.

Máriába betlett, a lány az asztal körül ténfergett. Mikor Hull elment mellette, a lány összekulcsolta nyakán karjait és hátrahaj-totta fejét. Hull emlékezett, hogy egyszer már látta így a lépcső aljában, a korlátra hajolva, de nem érintette meg akkor a lány anellét, — nem tekintette ugyan rendkívüli mulasztásnak, egészen

hiábavalóan szorult el akkor a szive. Hull most majdnem csalódást érzett.

A lány hunyorított, most még soványabbnak és szögletesebbnek, még keszegebbnek és elkeseredettebbnek látszott, mint máskor. Mégsem szabad kihagyni ezt a lányt, gondolta most, mindent el kell tenni emlékébe, mielőtt odébbmegy innen, a meszelt falat, a letöredezett mészfoltokat a falon, az ablakot, az ablak kivágásában azt a keskeny sávot, téli esőtől felázott homokfúvást, a tengert látni sem lehetett innen. Most nem olyan nagy legény, mint vasárnap, megint elfáradt, összeesett. Ismerte már ezt, néha repült az emberrel minden, emberek és dolgok, mint a madarak, s néha ólomkölönc húzta le, minden lehúzta, amihez nyúlt. Csak egyszer pihenje még ki magát, akkor futja még erőből mindenre, Máriát is oda tudja majd dobni az asztalra, de ma már nem megy semmi.

— „Azt beszélik, hogy elmegy innen“, — mondta Mária.

— „Abból nem lesz semmi“ — felelte Hull.

Másnap reggel megszólalt Kedőnek felesége: „András, vigyázz a fiúkra, majd visszajövök értük. Most le kell mennem.“ — András megkereste szerszámaint, horgokat akart csavarni és az asztalhoz ült. Néha kibámult közben az ablakon. Az ablak a kunyhók között kanyargó keskeny ösvényre nyílt. Az úton számtalan lábnyom tapadt meg. Éjszaka fagyott és megfagytak a lábnyomok is, a repedésekben zuzmara csillogott. Szemközt idelátszott még Nehrék házfalának egy szöglete. Szürke kőköcskékből rakták össze a házfalat. A jobb-oldali cölöp fölött, melyet látni lehetett innen, keresztalakban illesztettek össze két ilyen kőköcskét. A kereszt repedéseiben is dér tapadt. András mégegyszer hosszan kibámult, a gyerekek is kedvet kaptak, eddig a vastörmelékkal játszottak, most kibámultak ők is az ablakon és ugyanazt a csodát látták. A szobában vágni lehetett a füstöt, gyulladt és vörös szemekkel bámultak maguk körül.

Kis idő múlva kiállott András az ajtó elé, a fagy már felengedett a nedvességben, az úton olvadt a dér. Fecsegni szeretett volna valakivel. De fönt elkanyarodott az út a magas dombtető felé, s odalenn Nehrék fala mellett kigyósott, a kis darab világ üresen tárt, csak a zsákuccába szorult szél zümmögött. András felsóhajtott, már indult is vissza a szobába, odabent bömböltek a gyerekek, amikor egyszerre léptek neszeltek az út felső végében. Hull jött erre, megvárta. Hull közönyösen ballagott el András mellett, észre sem vette. A fiú behúzta maga mögött az ajtót s csalódottan bámult Hull után. Különösnek és érthetetlennek találta, hogy Hull reá sem hederített. Éppen reá, Andrásra, aki első pillanattól úgy várta Hullt! Mostanában azt is beszéltek, hogy Hull útra kel és odébbáll innen. Mikor először hallotta a hírt, nagyon megijedt, de később már nem is hitte el.

Hull már Nehrék házfala mellett baktatott, új kanyarodót nyitott itt az ösvény, az is olyan szürke út, mint a többi, s ugyanolyan kőköcskék, s köztük az ég lelógó, szürke rongyai, aztán megint egy kanyarodó: Hullnak is kedve támadt fecsegni valakivel, nem látott senkit maga körül, visszafordult.

— „Melyik a legrövidebb út, a part mentében?” — kérdezte.
András elindult feléje.

— „Jár-e komp az öblön át?” — kérdezte Hull.

— „Nem, most már nem jár” — felelte András. „Meg kell kerülni.”

Hull figyelmesen megnézte Andrást, eszébe jutott, hogy már gyakrabban is látta ezt a fiút, mindjárt, mikor ideérkezett, s később is a söntésben, s ott volt a gyűlésen is. Hull szívesen vette volna, ha a fiú vele tart egy darabon, s kihallgathatja. „Ki vagy te?” — kérdezte. — „Bruyn András vagyok, itt lakom Kedenneknél” — felelte András. Nézegették egymást. — „Ha Elnorig akar jutni” — folytatta András — „nem szükséges végigmenni a strandon, ismerlek egy utat a homokfúvások között is, az járhatóbb esőben. Ha akarja, magával mehetek.” — „Az jó lenne, de ráérsz?” — „Igen, ráérek” — felelte András.

Elindultak. Eszébe jutottak a fiúk. Az ajtót reájuk csukta, — most várják még a fiúk egyideig, hívják, bámulnak utána, most már észreveszik, hogy eltűnt, erre nagy bögést csápnak, lerohannak a faluba, mire Kedennek felesége visszaérkezik, üres lesz a szoba. Valami fájni kezdett. Honvágyat érzett. Soha nem érezte még ezt, — nem fájt a szíve a halott szülők után, végeredményben nem sokat különböztek Kedennekéktől, sem a szülőszagú kamra után, Kedennek szobájának szaga sem volt rosszabb. Az jutott eszébe, — talán csak három perce meneteltek még — hogy mégis jó lenne visszafordulni, a fiúk már nem is reménykednek, s ő egyszerre csak beállít, lesz nagy öröm és ugrándozás.

De nem fordult vissza. Most érték fel az utolsó kanyarodóhoz, mely a magaslatra vezetett. Előttük tárult az öbl, oldalt a tenger. Egy ideje nappal és éjszaka is oly egyenletesen s változatlanul zúgott a tenger, néha úgy tetszett, mintha a csönd zúgna helyette. Az esős levegőben világosan vált elő minden, a világító torony, a Rohak közepén, messze a szigetek, még a gőzös-szántotta barázdák is. Hull összerézzen, mintha csak most venné észre, hogy nem odakünn kószál, a messzeségben, hanem itt baktat, ezen a fagyott, szürke úton, mely lassan puhult fel léptei alatt. Hull szinte félni kezdett a lehetőségtől, hogy András meggondolhatja magát, visszafordul, vagy ismerőssel találkozik. De András nem fordult vissza. Véletlenül ismerőssel sem találkozott a vásártéren sem. Az öblöt elég gyorsan elhagyták, alig beszéltek közben. Aztán felkanyarodtak a homokfúvások között a megyei útra. Tulajdonképen nem is volt ez itt igazi homokfúvás, amerre jártak, a partot apró szigetekre tépte a tengert, a talajt vékony homokréteg borította csak, itt-ott ütött fel közben valamilyen szúrós, tövises örökzöld szamárkóró. Kétoldalt lapos, síma hullámrétegekben terült el a föld. Néha megvillant egy tüköryi tenger. A zúgás ide is utánuk kúszott, elkveredve idegeu hanggal: a szél vonításával, mely odaért néha a szamárkóróhoz, mint egy reszelőhöz és hangot adott. Az öbl mentén élesen vágta arcukat a szél, most hátkapták és beszélgetni kezdtek.

— „Hiába, mégis csak más lehet az” — mondta András. — „Szeretném megérni én is egyszer, szeretnék utazni, de úgy, hogy

a végén el is jut az ember valahová és lát valamit. Nem úgy, mint mi szoktuk, mindig csak víz és víz és víz.“

— „Egyszer te is kikertülsz innen, talán már a nyáron“ — felelte Hull.

— „Most már nyáron nincs is kedvem.“

— „Van már szeretőd?“

— „Igen, de semmi különös. Most egyelőre szeretném megvárni, hogy mi lesz itt az egészsből.“

— „Ha ezzel végeztünk“ — mondta Hull — „akkor majd alaposan neki kell látnom, hogy odébbjussak innen és fedelet találjak valahol. Eljössz velem, mondd csak?“

— „Igen“ — felelte András.

Hull nagy előadást kezdett, kikötőkről, uccákról és nőkről adott elő. András tátott szájjal hallgatta. „Jóságos Isten“ — mondta — „ez igen, ez aztán másféle világ lehet, mint a mienk itt.“ Azt a különös, csípős, ingerlő bánatot érezte, mint legutóbb, mikor Kedennek elkergetté a szobából. Szívesen megrúgta volna Kedenneket, szívesen belerúgott volna a tengerbe és a homokfúvásba, mert elállták előle az utat. Talán még lesz valami, gondolta, talán még ebben az évben. De rögtön szefette volna, haladék nélkül. — Aztán rákondott Hull az Alesszia-históriára. Majd András mesélte el, hogy milyen is volt az a felügyelővel és a kapitánnyal, semmi különös, de mégis alkalom a dicsekvésre. Hirtelen abbahagyta és felkiáltott:

— „Ez itt Elnor.“

Annakidején, a szent-barbarai gyűlés után ögyelegtek még az emberek egy ideig a vásártéren, de hajnalban aztán mind elindultak hazafelé. „Majd legközelebb!“ kiáltották. És két, nagyjából egyforma csapatra oszlottak, s elindultak jobbra és balra, ahogy érkeztek. S mert akkor már a csapatok létszáma feleannyi volt csak, mint a tömeg a gyűlésen, s mert valamennyien ismerték egymást, s mert néhányan lemaradtak Wykben, s mert egyre kevesebben maradtak, végül is néhány rosszkedvű gyászvitéz baktatott csak a hosszú, felázott úton a homokfúvások között Elnor felé. A szent-barbarai vásártéren és az út első szakaszán szüntelenül csak a gyűlésről beszéltek; de aztán elapadt szavuk és végül azok, akik Elnorba hazaértek, úgy emlékeztek már a gyűlésre, mint valamilyen távoli eseményre a mult időkben, s nem érezték olyan irtózatosan kötelezőnek, amiben ott megállapodtak. Aztán még egyszer eloszlottak az elnoriak s mindenki hazatért kunyhójába; ezek az elnori kunyhók nem sorakoztak az út mentén, mint Szt. Barbarában, hanem egyenként ragadtak a homokfúvásba. A legokosabb, amit ezután még tehettek, hogy lefeküdtek aludni, aztán viharos napok köszöntöttek he, már az is erőfeszítéssel járt, ha kinyitották az ajtót, hát még átmenni Blé-be, igazán hiábavaló lett volna, a szoba homályosan, füllesztőan párolgott, s napjában háromszor odakényszerítette az éhség a símára sikkalt asztalhoz az embert. Az utolsó telek közül sorjában komiszabb volt egyik a másiknál, de ez volt talán a legkomiszabb, s könnyen lehet, hogy a következő még nehezebb lesz, nem érdemes okoskodni, a szalonna egyre vékonyabb, talán ujévig

sem futja, hát így vagyunk. A vihar benyomta a házba az ajtót, az ajtó előtt homokfuvás terpszkedett, aztán még egy homokfuvás, aztán homokfuvások valóságos sorozata, egészen Wykig, s valahol messze, Wyk mögött derengett Szt. Barbara. — mi célja lehet itt még gyűléseket tartani?

— „Ez itt Elnor!” — mondta András. Kőkokából rakott fal kanyargott előttük térdmagasságban, homokrotaget különbözött el a többi homoktól, s a következő homokfuvás aljában két kunyhó húzódt meg. Elnor másként terült, mint Blé, nem egyetlen hosszú sávban, hanem elpötyögtetve itt és ott, a fővénypart részei között. Talán ez okozta, hogy rendetlen, központiatlan benyomást keltett. András bekopogtatott egyik ajtón, az asszony, aki felnyitott, elképedéssel mustrálta őket. „Hol vannak a férfiak?” — kérdezte. — „Odalenn a hálóknál.” Elindultak a hálók irányába. Valaki észrevette, hogy idegenek érkeznek. Felnéztek a munkából, egyik megszólalt: „Ez Bruyn András, Szt. Barbarából jöttek.” Aztán rögtön felismerték Hullt is. Látogatása nem ragadtatta el őket. Abbahagyták a munkát és köréje sereglettek. Rosszindulatú hunyorgatással méregelt és köszöntötték, Barbara eltűnt a távolban, s mentül mélyebbre haladtak a tőlben, a szürke homokban, a sűrű esőben, annál távolibbnak tűnt. Haszontalan kirándulások helyett sokkal okosabb, ha az ember ellátja a dolgát ezen a télen is, mint mindig, okosabb szépen rendbeszedni a hálókat és éhezni. De azért udvariasan lődörögtek Hull körül. Csak pillantásuk maradt barátságatlan. Már leszámoltak a gondolattal, hogy Szt. Barbara messze van ide, — mire jó az, hogy ezek még látogatóba állítanak itt be?

— „Erre vitt az utank” — mondta Hull —, „csak azt akartam még egyszer lelketekre kötni, hogy össze kell állanotok a többiekkel, a Blé-beliekkel, s alaposan beszéljétek meg a dolgot a következő gyűlésig, hogy aztán tudjuk, hányadán vagyunk.” Alig hogy ezt kimondta, már nem is látták az elnoriak olyan elérhetetlen messzeségben Blét, mint azelőtt. Az egyik megjegyezte: „Nem olyan egyszerű az, idehívni az embereket Blé-ből, mint ahogy te hiszed.” Össze-viasza fecsegték. Esett az eső. „Nincs itt kocma valahol?” — kérdezte Hull — „vagy valamilyen helyiség, ahová be lehet ülni.” Nem, kocma csak Blé-ben volt. De aztán váratlanul megszólalt az egyik: „Nálam üres most a szoba, odamehetünk, ha akarjátok.”

Az ő kunyhója volt, ahová András bekopogtatott az elébb. Az asszony rendületlenül ott őgylgett az ajtóban, makacsan bámészkodott. Elképedésében és a csodálkozástól egészen bután maga elé. A férfi balkézével eltolta az útból, s jobbjaival intett a többieknek. Különösen hatott a kézmozdulat, nagyszerűen és gögösen intett, de titokban valószerűleg mélyen szégyelte, hogy ez a sok ember mind betódul most a szobájába. Odabenn azután elhelyezkedtek s hamarosan nagy tárgyalásba kezdtek. Sokáig együtt maradtak még, mi kor Hull és András odébbálltak. Talán életükhosszat nem nyílt még egy alkalom ilyen kiadós beszélgetésre, s talán arra sem, hogy együtt üljenek egy szobában, amíg kedvük tartja.

Végnélkülinek tetszett Blé-be az út, a homok felázott. Hallgat-
tak, Andrásnak most eszébe jutott a két fiú odahaza, a szerszám-
ládát az asztalon felejtette, biztosan széjjelhordták már a szerszám-
mokat, pedig nem is tulajdon holmija volt, hanem Kedenneké. Oldal-
ról pislogott Hull felé, nem is különbözött ez az ember olyan na-
gyon az idevalósiaktól, talán okosabb lett volna, ha nem megy
vele. Együgyű kölyök ez, gondolta Hull, minek szedtem fel, jobb
lenne most egyedül.

Blé is homokfuvás mögött lapult, gödörszerű mélyedésben, s
oly szorosan ragadt össze, mintha már nem futotta volna számára
hely a földön. Itt már kocsmát is találtak, hosszú söntésasztalt. Hull
sietett felönteni a garatra, a fiút sem hagyta szomjazni. Itt györ-
sabban ment a dolog, mint Elnorbn, az emberek beállítottak jó-
szántukból is. Már délutánra járt az idő, igazi, tengerparti téli
időjárás, a gödrök megteltek esővel, a kunyhók csaknem befullad-
tak. A hazaúton kerültek egyet a szárazföld felé, mert nem akarták
kihyni Wyket. Egyideig még fűtötte őket az ital és a beszed me-
lege, de aztán lehültek, az eső felázatta őket is. Végül is be kellett
térniök a medencéhez, ahol kifújták magukat. Ennél a medencénél
pihentek meg annak idején az emberek, akik a gyűlésre igyekeztek
Szt. Barbarába. Csontig áztak át mindketten. Ez az eső átázta a
testet, mint a rongyot, minden nehezék, ellentállás felázott az em-
berben ettől az esőtől. Az itató körül zúgott az eső és a tenger, ár-
nyalat nélkül, mindig egyformán. Egy dühöngőt is megengesztelt
volna ez a zúgás, tébolyodottat is kifárasztott volna.

András háttal nekiesett Hullnak. Álltában elaludt. Könnyedén
Hull oldalára dült. Hull félkarral átölelte a fiút, s aztán maga is
elaludt. Éjszaka ébredtek föl. Hajnal felé érkeztek haza Barbarába,
halálfáradtan, bénultan a nedvességtől.

*

Karácsony előtti este Kedennek felesége egyszerre kedvet ka-
pott elmenni a kápolnába. Hosszú volt az út a kápolnáig. — Wyk-ig
a fleút —, senki nem örvendett különösebben, de azért nekikészültek.
Egyszerre csak levetette az asszony a kendőjét, leemelt egy fazekat,
a polcra s fényíteni kezdte. Azt mondja Kedennek: „Pucold, ami-
kor hazajöttünk, most induljunk, csukjál be mindent.“ S utnak eredt
a gyerekekkel. Kedennekné nagyot sóhajtott és tovább fényesítette
az edényt. Andrásnak már a kilincsen volt a keze, nem értette az
asszony viselkedését, csak állt és bámult. Végre megszólalt az ass-
zony:

— „Hívd át Nehr Katalint.“

András átment a Nehrért, aki már elment hazulról, de a fiú
utólérte. Kedennekné közlen befeküdt a falifülkébe. Nehr Katalin
odaült a fülke elé. András szívesen végignézte volna mi következik,
de az asszony elrejtőzött a fülke mélyében. A fiú nem tudta marad-
jon-e, vagy menjen, azért csak állt az ajtóban, keze a kilincsen. Az
ablaktáblák zörögtek. Andrásnak eszébe jutott Nehr Katalin anyósa.
Az asztalon, pontosan a lámpa ajatt, ott állott a fazék, melyet Ke-
dennek Mária fényesre síkált az elébb. Senki nem törődött a fazék-
kal, de a fazék ragyogott.

Kedennek Mária sóhajtott és néha fel is nyögött a homályos fülkében. András szívesen vette volna, ha még hangosabban ordít az asszony, de a fájdalom sikolyain már túlesett, s most már csak nyögődicsélt. Nehr Katalin odaintette Andrást a fülkéhez és kezébe adta a gyereket. Mégis csak jó hogy itt maradtam — gondolta András. A gyermeket bámulta, ez is olyan vörös és nyers testecske volt, mint az utolsó, akit az anyja szült, ez sem fog soká élni, gondolta András, de nem hangolta le különösebben ez az észrevétel. Közben eltelt az idő, Nehr Katalin látogatásával, Kedennek Mária sikolyaival és a gyermek születésével több idő telt el, mint Andras hitte volna. Kedennek közben már haza is érkezett a gyermekkel. Átvette András kezéből az újszülöttet, s a fiú látta az apa arcán, hogy ő is hasonlóan vélekedik a gyermek sorsa felől.

Újesztendő napján megegyeszer mélyen nyúltak a kanállal az asszonyok a bődönbe, a férfiak megegyeszer leszopták magukat, aztán észbekaptak, most össze kell húzni a nadrágszíjat tavaszig. Minden héten kétszer beszállították a férfiak a hétközben fogott apróhalat a sziget piacára, kedden és pénteken csúszós és fényes halhegyek dagadtak fel a téren. Kár ugyan a fáradságért, de valahogyan mégis illlett használni a csónakokat. Szakadatlanul zuhogott, az eső beszivárgott az emberek bőre alá, átítatta az ágyakat, a levegőt a benn a szobákban a füst is eső után ízlett. Kedennek szomszédja, Bruyk is furcsán járt. Bruyk egy este szomjasan nagy veder vizet hajtott le, éjszaka nyugtalanul hempergett az ágyban, reggelre lyukasra besüppedt két oldalt arca, tegnap még gömböc volt, aki gurult estére már csak vízszintes vonal. A szomszédok is beállítottak és nézték ezt a csodát. Bruyk esztelenségeket hadart össze-vissza. Amit különben éjjel fecsegett ki, azt adta elő most nappal. Hogy a fiú húsvétra a portsebastiani iskolába kerül, az ő fia kerül az iskolába. Bruyk egyébként gyorsan magához tért. Egy héttel később már megint szép kövéren parádézott, persze szó sem lehetett többé igazi, jóra való kövérségről, ennivaló sem nagyon akadt számára, mintha levegővel pumpálták volna tele, a vékony bőr ráncokat vetett. Ezekben a hetekben majdnem minden kunyhóban elgírhesedett két-három ember, kétségtelenül különös tünet, talán járvány dült köztük, betegség. De nem tűnt fel ez sem különösebben, mert a legtöbbje amúgy is soványan lézengett. Ezen a héten üresen maradt a söntés. Desaknál, s akik mégis beállítottak, azok is megvékonyodtak, valahogy elmosódtak. Aki még mozogni tudott, az eljött. Odahaza a szobában, vagy a csónakban senki nem birt mindig ugyanarra gondolni. Ott nem is esett más szó, csak „Halló”, keresztülkaszul és gyerekbögés. De itt, Desaknál módja volt mindenkinek tökéletesen beleélni magát mindenbe, ami tavaszra időszerű lesz. Jól esett minden este meghallgatni ugyanazt s aztán nyugodtan hazamenni.

Hull a legközelebbi postagözőssel akart utazni, aztán a rákövetkezővel. De még mindig itt ült. Most végre elszánta magát, hogy egész télen át itt maradjon.

(Folytatása következik)